

Sygn. akt II Ca 155/16

POSTANOWIENIE

Dnia 16 czerwca 2016 roku

Sąd Okręgowy w Lublinie II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący Sędzia Sądu Okręgowego Andrzej Mikołajewski (spr.)

Sędziowie: Sędzia Sądu Okręgowego Dariusz Iskra

Sędzia Sądu Rejonowego Krzysztof Niezgoda (del.)

Protokolant Krystyna Melchior

po rozpoznaniu w dniu 19 maja 2016 roku w Lublinie na rozprawie

sprawy z wniosku U. P.

z udziałem D. P., J. L. i M. P. (1)

o uchylenie zarejestrowanego aktu poświadczenia dziedziczenia

na skutek apelacji uczestników od postanowienia Sądu Rejonowego w Białej Podlaskiej z dnia 30 listopada 2015 roku, sygn. akt I Ns 2858/14

postanawia:

I. oddalić apelację;

II. zasądzić od D. P., J. L. i M. P. (1) na rzecz U. P. kwoty po 40 zł (czterdzieści złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania odwoławczego.

Dariusz Iskra Andrzej Mikołajewski Krzysztof Niezgoda

Sygn. akt II Ca 155/16

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 30 listopada 2015 roku Sąd Rejonowy w Białej Podlaskiej w sprawie z wniosku U. P. z udziałem D. P., J. L. i M. P. (1) postanowił:

I. uchylić akt poświadczenia dziedziczenia spadku po M. P. (2) sporządzony przed notariuszem J. K. w Kancelarii Notarialnej w B. w dniu 27 sierpnia 2014 roku, Repertorium A Nr (...), zarejestrowany w Rejestrze Aktów Poświadczenia Dziedziczenia prowadzonym przez Krajową Radę Notarialną pod numerem (...);

II. stwierdzić, że spadek po M. P. (2), s. M. i J., zmarłym w dniu 30 czerwca 2014 roku w W., ostatnio stale zamieszkałym w B., na podstawie ustawy nabyli: żona D. P., c. S. i E. w 1/4 części oraz dzieci: U. P., c. M. J. i A., J. L., c. M. J. i D. H., M. P. (1), s. M. J. i D. H. po 1/4 części każde z nich;

III. stwierdzić, że wnioskodawczyni i uczestnicy ponoszą koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie.

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

M. P. (2), syn M. i J. zmarł w dniu 30 czerwca 2014 roku w W., a ostatnio stale zamieszkiwał przed śmiercią w B.. Zmarły był żonaty z D. P., córką S. i E.. Małżonkowie mieli dwoje wspólnych dzieci: M. P. (1) urodzonego w dniu (...) i J. P. urodzoną w dniu (...).

Z nieformalnego związku z A. S. spadkodawca M. P. (2) miał córkę U. P., urodzoną w dniu (...).

Spadkodawca nie pozostawił testamentu. W dniu 27 sierpnia 2014 roku został sporządzony przed notariuszem J. K. w jej kancelarii w B. akt poświadczenia dziedziczenia spadku po M. P. (2), Repertorium A numer (...), zarejestrowany w tej dacie w Rejestrze Aktów Poświadczenia Dziedziczenia prowadzonym przez Krajową Radę Notarialną pod nr (...), w którym stwierdzono, iż spadek po M. P. (2) na mocy ustawy odziedziczyli: żona D. P. oraz dzieci J. L. i M. P. (1) po 1/3 części każde z nich.

Nikt ze spadkobierców nie odrzucił po M. P. (2) spadku ani nie zrzekał się dziedziczenia za jego życia, po stronie któregośkolwiek ze spadkobierców nie zachodziła niegodność dziedziczenia.

Sąd Rejonowy wskazał, na podstawie jakich dowodów ustalił powyższy stan faktyczny.

Oceniając ustalony stan faktyczny Sąd Rejonowy podniósł, że zgodnie z art. 679 k.p.c. dowód, że osoba, która uzyskała stwierdzenie nabycia spadku, nie jest spadkobiercą lub że jej udział w spadku jest inny niż stwierdzony, może być przeprowadzony tylko w postępowaniu o uchylenie lub zmianę stwierdzenia nabycia spadku, z zastosowaniem przepisów niniejszego rozdziału. Jednakże ten, kto był uczestnikiem postępowania o stwierdzenie nabycia spadku, może tylko wówczas żądać zmiany postanowienia stwierdzającego nabycie spadku, gdy żądanie opiera na podstawie, której nie mógł powołać w tym postępowaniu, a wniosek o zmianę składa przed upływem roku od dnia, w którym uzyskał tę możliwość (§ 1). Wniosek o wszczęcie takiego postępowania może zgłosić każdy zainteresowany (§ 2). W razie przeprowadzenia dowodu, że spadek w całości lub w części nabyła inna osoba niż wskazana w prawomocnym postanowieniu o stwierdzeniu nabycia spadku, sąd spadku, zmieniając to postanowienie, stwierdzi nabycie spadku zgodnie z rzeczywistym stanem prawnym (§ 3). Przepisy § 1-3 stosuje się odpowiednio do zarejestrowanego aktu poświadczenia dziedziczenia oraz do stwierdzenia nabycia przedmiotu zapisu windykacyjnego (§ 4).

Zgodnie z art. 669¹ § 1-3 k.p.c. sąd spadku uchyła zarejestrowany akt poświadczenia dziedziczenia, jeżeli w odniesieniu do tego samego spadku zostało wydane postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku. W przypadku zarejestrowania dwóch lub więcej aktów poświadczenia dziedziczenia w odniesieniu do tego samego spadku, sąd spadku na wniosek zainteresowanego uchyła wszystkie akty poświadczenia dziedziczenia i wydaje postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku. Poza okolicznościami wskazanymi w § 1 i 2, uchylenie zarejestrowanego aktu poświadczenia dziedziczenia jest dopuszczalne jedynie w przypadkach wskazanych w ustawie.

W niniejszej sprawie wydany i zarejestrowany został akt poświadczenia dziedziczenia ustawowego po spadkodawcy, w którym to akcie nie uwzględniono jego dziecka pozamałżeńskiego – wnioskodawczyni U. P., która wniosła o uchylenie aktu przedstawiając dowód, że jest dzieckiem M. P. (2), pominiętym w ustaleniu kręgu spadkobierców ustawowych oraz, że udziały osób wymienionych w akcie są inne niż w rzeczywistości. Odpis aktu urodzenia jest w niniejszym postępowaniu wyłącznym dowodem pokrewieństwa wnioskodawcy i spadkodawcy i nie mógł zostać skutecznie zakwestionowany, a ponieważ zgodnie z art. 931 § 1 k.c. w pierwszej kolejności do spadku powołane są dzieci spadkodawcy i małżonek i wszyscy dziedziczą w częściach równych, zasadnym jest ustalenie, że wszyscy spadkobiercy dziedziczą po 1/4 części spadku.

Zgodnie z art. 95j ustawy z dnia 14 lutego 1991 roku Prawo o notariacie (t.j. Dz. U. z 2014 roku, poz. 164, ze zm.) zarejestrowany akt poświadczenia dziedziczenia ma skutki prawomocnego postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku, jednak cytowane przepisy nie wskazują, jakiego rodzaju rozstrzygnięcie ma zapaść w przypadku uwzględnienia wniosku o zmianę stwierdzenia nabycia spadku dokonanego w drodze notarialnego poświadczenia dziedziczenia.

Zdaniem Sądu Rejonowego nie ma podstaw do zmiany orzeczeniem sądu czynności notarialnej, zwłaszcza, gdy jak słusznie wskazuje się w doktrynie, jest ona w szczególnym trybie rejestrowana i to z wpisem wiązany jest skutek prawomocnego stwierdzenia nabycia spadku. stąd należało akt poświadczenia dziedziczenia uchylić, następnie orzekając o dziedziczeniu z uwzględnieniem art.

931 k.c.

W postępowaniu podnoszono, że z aktu urodzenia wnioskodawczynie wynika, że jest dzieckiem M. P. (2) a nie M. P. (2), co może świadczyć o braku tożsamości osoby spadkodawcy.

Należy wskazać, iż zgodnie z art. 3 ustawy z dnia 28 listopada 2014 roku Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. z 2014 roku, poz. 1741) akty stanu cywilnego stanowią wyłączny dowód zdarzeń w nich stwierdzonych; ich niezgodność z prawdą może być udowodniona jedynie w postępowaniu sądowym. Dopóki więc nie zostanie zmieniona treść aktu cywilnego istnieje domniemanie, że okoliczności w nim zawarte są prawdziwe. Akty te są dokumentami urzędowymi i stanowią dowód tego, co zostało w nich urzędowo stwierdzone. Fakt pochodzenia od ojca nie może być dowodzony w jakikolwiek inny sposób jak tylko poprzez przedstawienie odpisu aktu urodzenia.

Dowód dopuszczony przez Sąd Rejonowy z zaświadczenia z systemu PESEL-SAD potwierdził jednak, iż istnieje pełna tożsamość między osobami wskazanymi w aktach jako M. P. (2) i M. P. (2).

Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania Sąd Rejonowy uzasadnił art. 520 § 1 k.p.c.

*

Apelację od tego postanowienia wnieśli uczestnicy D. P., J. L. i M. P. (1), zaskarżając postanowienie Sądu Rejonowego w punktach I. i II. oraz zarzucając:

I. naruszenie dyspozycji art. 235 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. poprzez oparcie merytorycznego rozstrzygnięcia Sądu pierwszej instancji o dowody, które nie zostały w sposób formalny dopuszczone i przeprowadzone na rozprawie (zaświadczenia z systemu PESEL-SAD), co narusza ogólne reguły postępowania dowodowego w zakresie bezpośredniości, jawności, równości stron oraz kontradiktoryjności, a co, zgodnie z wywoływaniem Sądu pierwszej instancji było podstawą wydania skarżonego postanowienia;

II. naruszenie przepisu art. 233 § 1 k.p.c., mające istotny wpływ na wynik sprawy, poprzez brak wszechstronnego rozważenia zebranego materiału dowodowego, skutkujący dowolną jego oceną, co z kolei spowodowało sprzeczność pomiędzy istotnymi dla rozstrzygnięcia sprawy ustaleniami Sądu a rzeczywistą treścią zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego poprzez bezzasadne uznanie, iż treść odpisu aktu urodzenia wnioskodawczynie U. P. jako wyłączny dowód rzekomego pokrewieństwa wnioskodawczynie i spadkodawcy uprawniała Sąd do uchylenia aktu poświadczenia dziedziczenia, wnioskodawczynie U. P. wykazała pokrewieństwo ze spadkodawcą, a M. P. (2) wpisany w akcie urodzenia wnioskodawczynie jako jej ojciec jest tą samą osobą, co M. P. (2) wpisany jako ojciec uczestników M. P. (1) i J. L. oraz mąż D. P.;

III. naruszenie przepisu art. 3 Prawa o aktach stanu cywilnego z zw. z art. 244 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. poprzez przeprowadzenie przez Sąd pierwszej instancji dowodu ponad osnowę dokumentu urzędowego w postaci aktu stanu cywilnego – aktu urodzenia wnioskodawczynie U. P., gdzie jako ojciec wnioskodawczynie wpisany jest M. P. (2), zaś w komparycji skarżonego postanowienia Sąd pierwszej instancji nieuprawnienie wskazał, iż jest to M. P. (2), dokonując de facto sprostowania aktu stanu cywilnego wnioskodawczynie, do czego w niniejszym postępowaniu uprawnienia nie posiadał (treść aktu urodzenia wnioskodawczynie nie została zmieniona, stąd istniało domniemanie, że okoliczności w nim wskazane są prawdziwe, a co za tym idzie, że ojcem wnioskodawczynie jest M. P. (2)).

Skarżący wnieśli o zmianę zaskarżonego postanowienia przez oddalenie wniosku, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w Białej Podlaskiej do ponownego rozpoznania, a także o zasądzenie od wnioskodawczyni solidarnie na rzecz uczestników kosztów

postępowania za obie instancje.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna.

Należy zgodzić się należy ze skarżącymi co do tego, że przeprowadzenie przez Sąd Rejonowy po zamknięciu rozprawy dowodu z zaświadczenia z systemu PESEL-SAD odnośnie danych osobowych spadkodawcy bez dopuszczenia tego dowodu na rozprawie (na podstawie art. 224 § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.) wiązało się z naruszeniem zasady bezpośredniości i jawności. Sąd Rejonowy przyznał w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia, że postanowienia dowodowego nie ogłosił, a zatem nie może ono zostać uznane za istniejące. Zasady równości stron i kontrydiktoryjności o tyle zaś nie mogły zostać naruszone, że w sprawie mającej za przedmiot stwierdzenie nabycia spadku sąd z urzędu jest zobowiązany prawidłowo ustalić krąg spadkobierców (art. 670 k.p.c.).

Zauważyć jedynie należy, że wbrew stanowisku Sądu pierwszej instancji zaświadczenie z bazy PESEL-SAD nie wskazywało jednoznacznie, że osoba ujawniona w akcie urodzenia wnioskodawczyni jako M. P. (2) jest tożsama ze spadkodawcą M. P. (2). Wobec tego nie mogło wpłynąć na wynik postępowania zagadnienie, czy przeprowadzając ten dowód i czyniąc na jego podstawie ustalenia, Sąd Rejonowy naruszył art. 3 Prawa o aktach stanu cywilnego w zw. z art. 244 §1 k.p.c. i art. 13 § 2 k.p.c.

Sąd Okręgowy mając obowiązek ustalić prawidłowo krąg spadkobierców dopuścił z urzędu dowód z dokumentów z akt sprawy C 1652/75 Sądu Rejonowego w Białej Podlaskiej, gdyż z nadesłanego odpisu zupełnego aktu urodzenia wnioskodawczyni wynikało, że ojcostwo M. P. (2) zostało ustalone sądownie.

Analiza dokumentów zgromadzonych w sprawie o sygn. akt C 1562/75 potwierdza ustalenie Sądu pierwszej instancji, iż ojcem wnioskodawczyni jest M. P. (2), spadkodawca, którego dotyczy niniejsze postępowanie. Zapis w akcie urodzenia wnioskodawczyni jednego imienia ojca został dokonany na podstawie prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w Białej Podlaskiej z dnia 29 grudnia 1976, ustalającego ojcostwo. Z akt sprawy wynika, że pozwany w tamtej sprawie miał tożsame ze spadkodawcą inne dane (m. in. datę i miejsce urodzenia – k. 27 tych akt), a więc nie istnieje wątpliwość co do jego tożsamości. Sądy powszechne są związane prawomocnym wyrokiem (art. 365 § 1 k.p.c.), a zatem skarżący nie mogą w niniejszym postępowaniu skutecznie dowodzić, że spadkodawca nie był ojcem wnioskodawczyni. Sama okoliczność, że w akcie urodzenia wnioskodawczyni pominięto – w ślad za treścią wyroku ustalającego ojcostwo – drugie imię spadkodawcy, nie świadczy o braku tożsamości osoby ojca wnioskodawczyni ze spadkodawcą i poczynienie takiego ustalenia, mimo braku sprostowania aktu urodzenia, nie jest równoznaczne z naruszeniem art. 3 Prawa o aktach stanów cywilnego. Nie można bowiem stracić z pola widzenia tego, że w tym przypadku akt stanu cywilnego zawierał dane pochodzące z prawomocnego wyroku ustalającego ojcostwo.

Wobec powyższego, wbrew zarzutom apelujących, Sąd Rejonowy poczynił prawidłowe ustalenia faktyczne, które Sąd Okręgowy przyjmuje za własne.

Sąd Rejonowy prawidłowo zastosował również przepisy prawa procesowego i prawa materialnego. Zbędne jest powtarzanie tych wywodów przez Sąd Odwoławczy.

Wobec oddalenia apelacji uczestników na podstawie art. 520 § 3 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. i art. 13 § 2 k.p.c. Sąd Okręgowy zasądził od uczestników w częściach równych na rzecz wnioskodawczyni zwrot kosztów postępowania odwoławczego obejmujących wynagrodzenie pełnomocnika wnioskodawczyni – radcy prawnego w stawce minimalnej w postępowaniu drugoinstancyjnym (§ 10 ust. 1 pkt 1 w zw. z § 6 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych, Dz. U. z 2015 roku, poz. 1804).

Z tych względów na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji postanowienia.

Dariusz Iskra Andrzej Mikołajewski Krzysztof Niezgoda